

Potřebujeme společně sdílenou vizi

Prof. Martin POTŮČEK

Sociologie
zítřka
FSS MU
Brno

17.
11.
2012

Je vize pro českou společnost potřebná?

Hlasy PRO KYBERNETIKA

znaky intelligence:

- předvídání
- formulace cílů
- hledání optimálních způsobů jejich realizace
- **optimální reakce** na
- možná existenční rizika
- využití nabízejících se rozvojových příležitostí
- **zvýšení šance** na zajištění co nejpríznivějších podmínek **přežití** jedinců i lidských společenství.

Hlasy PROTI NEOLIBERÁLOVÉ narušení přirozeného soupeření:

- sociální inženýrství
- snaha **vnutit** svobodné společnosti něco, co **přesahuje** přirozený chod věcí
- **soupeření** různých dílčích zájmů v určitém institucionálním rámci je **narušeno**

Je vize pro českou společnost potřebná?

Občané a elity:

60 % občanů a 62 % elit se shoduje, že vize rozvoje České republiky, za kterou by mohla jít většina obyvatelstva, scházela s schází.

Myslitelé:

Dobrá vize je předpokladem autonomie, podmínkou odpovědné volby a cestou k nalezení identity každého lidského společenství.

C. Castoriadis a V. Havel

Evropská unie: Europe 2020.

Moje odpověď: **ANO!**

Čeští vizionáři

Karel IV (1316-1378): Karlova univerzita a Karlův most

Jan Hus (1369-1415): úsilí o reformu katolické církve

Jan Ámos Komenský (1582-1670): idea nápravy světa
pansofií

Tomáš Garrigue Masaryk (1850-1937): ideály humanitní

Společné rysy jejich přístupu:

- **změna institucí,**
- **změna sdílených hodnot**

„Mravní řád jako duchovní pojítka mezi členy národního společenství nemusí být nutně pěstován jen na půdě náboženských věrouk: sekulární etika soucitu může - ruku v ruce s různými náboženstvími - sehrát klíčovou roli v určování budoucího osudu lidstva.“

(Dalajlama 1997)

Co je to vize?

Vize pro určité **národní či státní společenství** je v **demokratické diskusi** kultivovaná **představa** o jeho vývojových **ohroženích**, rozvojových **příležitostech** a zároveň o **způsobech**, které mohou vést k **minimalizaci** zjištěných ohrožení a k **maximalizaci** využití identifikovaných příležitostí v rámci **široce sdílených hodnot**.

Jakou strategií pro český stát?

Výběr strategických priorit pro uskutečnění vize důstojného života pro všechny v dobře spravované společnosti:

1. Zkvalitnění veřejné správy, zvýšení legitimacy politického systému
2. Obnova a podpora veřejného sektoru a veřejných služeb (*bude rozvedeno dále*)
3. Formování trhu práce nabízejícího vyšší a lepší zaměstnanost
4. Účinná podpora vzdělávání, výzkumu, vývoje a inovací
5. Zelená ekonomika
6. Posilování role ČR v Evropské unii a ve světě

Obnova a podpora veřejného sektoru a veřejných služeb

- Rozvíjení aktivní politiky zaměstnanosti
- Podpora vzdělávání a výzkumu
- Dostatečný příjem, sociální bezpečí a prevence sociálního vyloučení zprostředkované sociálním státem
- Podpora bydlení
- Ochrana a podpora rodiny
- Ochrana a podpora zdraví
- Podpora kultury (včetně tělesné kultury)
- Podpora veřejné dopravy
- Zajištění bezpečnosti

Jaké překážky existují na cestě k realizaci takové strategie?

- **Politika: vůle a připravenost politické elity** (ta nemusí být vždy identická s elitou mocenskou);
- **Stát: příhodná institucionální platforma** (zde je předpokladem, aby se její těžiště nalézalo ve veřejném sektoru, i když může přesahovat do sektoru občanského a komerčního);
- **Poznání:** systematická, o analytické poznatky širokého vějíře věd opřená identifikace možných budoucností. Zprostředkování poznatků a prognóz rozhodovatelům;
- **Veřejnost: angažovanost** organizací občanského sektoru, občanské veřejnosti;
- **Dosažení široké shody nejdůležitějších aktérů** o zásadní orientaci země.

Institucionální předpoklady tvorby vizí a strategií dle prof. Drora

---

- **profesionální poradní útvary**, pomáhající politikům a vysokým správním úředníkům ve strategickém rozhodování;
- **centra pro analýzu a tvorbu politik** na národní a mezinárodní úrovni;
- nedílnou součástí posuzování hlavních politických rozhodnutí je **odhad globálních důsledků politik**
- ustavení “**Fór pro etická rozhodnutí**”, formulujících stanoviska k eticky relevantním politickým rozhodnutím.

Jak pracuje na vizích a strategiích naše Centrum pro sociální a ekonomické strategie (CESES)

- **Participativnost** a **pluralitní** způsob přípravy.
- **Orientace na problémy** a tudíž i **selektivnost**.
Identifikace dominantních problémů země a možných cest jejich řešení, vycházející z poznání **celostního kontextu** rozvoje společnosti.
- **Alternativnost** v hodnotových důrazech i ve způsobech výkladu skutečnosti, **zároveň** ale snaha hledat **společného jmenovatele** všude tam, kde je to možné - především v identifikaci aktuálních a možných budoucích problémů, jimž Česká republika čelí, a v hledání cest, jak jim čelit či předcházet s využitím disponibilních zdrojů.
- **Srozumitelnost** a **podnětnost**.
- **Aktivizace veřejnosti** při poznávání situace a problémů země i při jejich řešení.
- **Trvalé úsilí** – proud neustále aktualizovaných a doplňovaných pohledů na možné a žádoucí budoucnosti.

Riziková společnost: devět scénářů vývoje české společnosti (2010)

- Elity tváří v tvář vleklé krizi
- Stát na houpačce
- Problém kreativní společnosti
- Dobré vzdělání jen pro někoho
- Reforma trhu práce: hledání rovnováhy v době krize
- Společnost se štěpí
- Extremismus nastupuje
- Mění se klima, mění se společnost
- Evropa a Česko odvrací energetický kolaps

Memento na závěr:

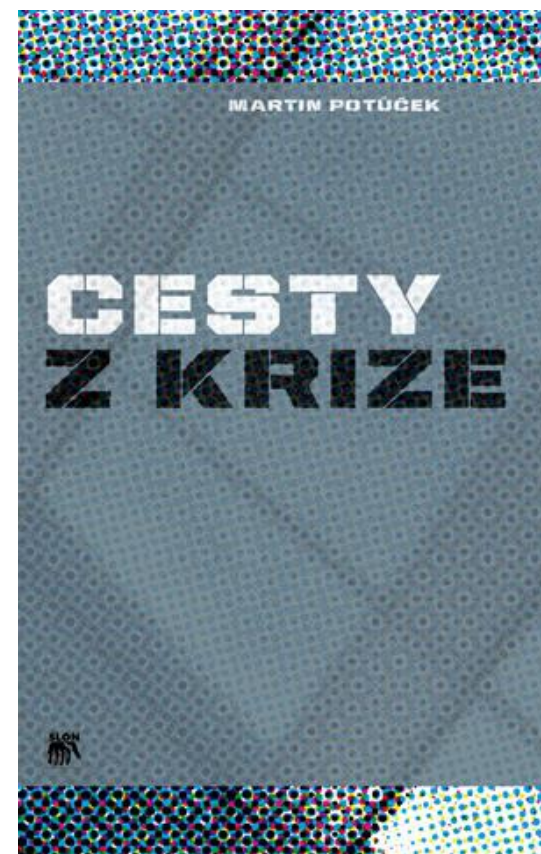
Důvěra je zdrojem, který pomáhá vyrovnávat se s budoucností, (pro niž je) vždy charakteristická komplexnost a nejistota. Důvěru lze proto považovat za kulturní zdroj nezbytný pro (...) schopnost společnosti přetvářet sebe samu."

**Sztompka, P.: Trust and Emerging democracy.
In: *International Sociology*, Vol. 11, No. 1, p.
38 ff.**

→ **důvěra ↔ komunikace ↔ kontrola**

O tomto, ale i dalších tématech pojednává moje kniha **CESTY Z KRIZE**

- *Co společnost rozkládá – a co ji spojuje?*
- *Je lépe vsadit na trh, nebo na stát?*
- *Je nebezpečné zanedbávat bezpečnost?*
- *Proč se společnost vědění rodí v bolestech?*
- *Pomáhají reformy více mužům nebo ženám?*
- *Z kolika hříchů se zpovídá státní správa?*
- *Chceme hospodářský růst, nebo kvalitnější život?*
- *Jsou veřejné služby v ohrožení?*
- *Co to je být dobrým Evropanem?*
- *Potřebujeme společně sdílenou vizi?*
- *Jaké jsou klíčové výzvy budoucnosti?*

Knihu vydalo Sociologické nakladatelství v Praze v roce 2011.
*Je určena všem, kterým není lhostejná budoucnost naší země
v době, kdy cesty z krize hledá celý svět.*

Děkuji za pozornost! Vaše otázky?

<http://www.potucek.info>
<http://martinpotucek.cz>

... další knihy pro inspiraci...

- Dror, Y.: The Capacity to Govern. Frank Cass, London and Portland 2001.
- Frič, P. – Veselý, A.: Riziková budoucnost. Devět scénářů vývoje české společnosti. Praha, Matfyzpress 2010.
- Potůček, M. a kol.: Vize rozvoje ČR do roku 2015. Gutenberg, Praha 2001.
- Potůček, M. a kol.: Průvodce krajinou priorit pro Českou republiku. Gutenberg, Praha 2002.
- Potůček, M. a kol.: Putování českou budoucností. Gutenberg, Praha 2003.
- Potůček, M. a kol. Jak jsme na tom, A co dál? Strategický audit České republiky. Praha, Sociologické nakladatelství 2005.
- Potůček, M. a kol.: Strategické vládnutí a Česká republika. Praha, Grada 2007.
- Potůček, M. – Musil, J. – Mašková, M. (eds.): Strategické volby pro českou společnost. Teoretická východiska. Praha, Sociologické nakladatelství 2008.
- Potůček, M. – Mašková, M. a kol.: Česká republika – trendy, příležitosti, ohrožení. Praha, Karolinum 2009.
- Potůček, M. a kol.: Poznávání budoucnosti jako výzva. Praha, Karolinum 2011.